

*О. Шматко, завідувач відділу Львівської ОУНБ,
координатор Львівського
регіонального тренінгового центру*

РОБОТА РЕГІОНАЛЬНОГО ТРЕНІНГОВОГО ЦЕНТРУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОУНБ У РАМКАХ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ «ЗОЛОТІ РОКИ»

ГОЛОВНОЮ особливістю та характерною ознакою ХХІ століття є складна демографічна ситуація. Вона докорінно змінила вікову структуру населення більшості країн світу, де поступово зростає частка людей похилого віку. Подібні тенденції характерні й для нашої країни. У складі її населення кількість пенсіонерів становить п'яту частину. Тому одним з актуальних завдань сучасного суспільства є створення умов гідного життя для літніх людей.

Проблеми соціальної роботи з людьми похилого віку нині перебувають у центрі уваги багатьох соціальних інститутів і дослідницьких програм, спрямованих на наукове обґрунтування та розроблення стратегій забезпечення належного рівня життя даної вікової групи.

29 вересня 2010 р. відбулася презентація нової освітньої програми «Золоті роки», організаторами якої стали Львівська міська рада, Інститут Громадського Лідерства, Громадська організація «Підкова» та Регіональний тренінговий центр Львівської ОУНБ (РТЦ ЛОУНБ).

Різкий перехід від активної зайнятості на роботі до пасивного дозвілля призводить до втрати, певною мірою, сенсу життя. «Часто літнім людям самотньо, вони не знають, як цікаво провести вільний час. Вони здебільшого вважають свій вік непридатним для сучасного життя. Натомість ми літній вік кожної людини називаємо «золотими» роками і запрошуємо всіх на навчання», – зазначає керівник програми «Золоті роки» Л. Гришко.

Це соціально адаптована навчальна програма, яка створена з метою залучення людей поважного віку до активного життя, сприяння розвитку громадської ініціативи та їхньої самореалізації. Вона надає можливість:

- оволодіти знаннями з питань юридичного права, етикету, краєзнавства, психології;
- ознайомитися з діяльністю громадських організацій Львова та долучитися до їхньої роботи;
- оволодіти основами комп'ютерної грамотності;
- відвідати уроки танців та заняття в студії декоративно-прикладного мистецтва;
- опанувати початковий курс англійської мови;
- розкрити свій творчий потенціал і реалізувати власні ідеї;
- отримати консультації та підтримку професіоналів з питань права, пенсійного забезпечення, соціального захисту;
- познайомитися з цікавими людьми;
- знайти нових друзів.

ЛОУНБ як партнер Інституту Громадського Лідерства забезпечувала реалізацію одного з пунктів програми – оволодіння основами комп'ютерної грамотності та навігації в Інтернеті. Цей курс тривав три

місяці. Групи формувалися з урахуванням психологічної сумісності, професійної зайнятості та рівня обізнаності користувачів з інформаційними технологіями. Засвоїти програму допомагали методичні матеріали: «Спілкуймося по-сучасному! Поради користувачам та працівникам публічних бібліотек щодо створення та використання електронної пошти», «Короткий термінологічний словник з основ комп'ютерної грамотності», «Грантовий менеджмент і написання проектів», «Завантажуй файли з нами швидко і безкоштовно».

На сьогодні навчання в РТЦ за освітньою програмою пройшли 87 осіб віком від 55 до 86 років, що спростовує хибне уявлення про неможливість опанування комп'ютерних премудростей літніми людьми. Працівники Центру провели опитування з метою з'ясування мотивів участі осіб похилого віку в програмі. Більшість респондентів зазначили, що пройти навчання їх спонукало бажання відчувати себе потрібним суспільству; не бути нижчим за рівнем знань, ніж діти та онуки; налагодити, шляхом використання e-mail, Skype, зв'язок із близькими і знайомими, що мешкають за кордоном; знайти корисну справу для душі; підвищити кваліфікаційний рівень.

За час реалізації освітньої програми в ЛОУНБ зросла кількість користувачів, книгозбірня знайшла надійних партнерів, вона також стала соціально-реабілітаційним центром для літніх людей. Партнерство вийшло за межі РТЦ. Його працівники брали участь у заходах, організаторами яких були Інститут Громадського Лідерства та користувачі Центру. Це Андріївські вечорниці, святкування Нового року, випускні бали, Львівська батарейка та багато інших заходів. У свою чергу РТЦ не лише навчає основ комп'ютерної грамотності, а й намагається залучити користувачів до активного дозвілля. При ЛОУНБ створено клуб цікавих зустрічей із визначними людьми краю. Зокрема, учасники програми зустрічалися з директором Львівської національної галереї мистецтв, заслуженим працівником культури України та Польщі, відомим мистецтвознавцем і музейним діячем Б. Возницьким, поетом, заслуженим діячем мистецтв України М. Петренком, письменницею Л. Когут, а крім того – долучилися до роботи громадських організацій Львова, працювали волонтерами у школі-інтернаті № 2.

РТЦ став для людей похилого віку не лише місцем, де можна здобути додаткові знання та провести дозвілля, а й другим домом. Тут їх завжди радо зустрічають, пригощають кавою, а після завершення навчання про кожний випуск програми створюють відеопрезентацію «Літній людині – інформаційну опору». Головним є те, що учасники програми, незважаючи на вік, мають своє коло інтересів – вчать, опанову-

ють новітні технології, тобто рухаються в ногу з часом. Дуже важливо й те, що програма сприяла покращенню психологічного клімату в родинях.

Після закінчення навчання всі випускники отримали дипломи із рук мера м. Львова А. Садового.

У жовтні 2011 р. також відбувся Ярмарок можливостей для літніх людей, під час якого вони мали можливість ознайомитися з роботою громадських організацій, центрів, спілок і клубів, що працюють із пенсіонерами, отримати юридичну консультацію, взяти участь у майстер-класах зі спортивно-оздоровчої ходьби, бадмінтону, створення яворівської іграшки, ляльок із соломи й трави тощо. Загалом у заході взяли участь близько 30 організацій.

За підтримки Відділу преси, освіти, культури Посольства США в Україні Львівською міською радою, Інститутом Громадського Лідерства та Громадським об'єднанням «Самопоміч» вперше було видано довідник пенсіонера, який містить перелік державних організацій, що надають соціальний та пенсійний захист, безкоштовну юридичну допомогу, консультації у житлово-комунальній сфері.

Про успіх програми «Золоті роки» свідчать і відгуки її учасників:

«В цьому товаристві я забула про таблетки та всі ліки».

Зіна Малухина, 57 років

«Ми усі як одна сім'я, як одна родина, турбуємося один про одного».

Ірина Кокотайло, 70 років

«Тепер я із комп'ютером на ТИ, можу писати листи та спілкуватися по Skype».

Валерій Піліпенко, 74 роки

«Це товариство дало мені нові погляди на життя у поважному віці, адже мені 78...».

Зенон Петришин, 78 років

Робота в рамках даної програми засвідчила, що сьгодні бібліотека є тією інституцією, яка може не лише надати інформацію у вигляді друкованого слова, а й спільно з партнерами сформулювати у літніх людей відчуття потреби суспільству, місцевій громаді, своїм рідним і, зрештою, підвищити їхню самооцінку.

СТОРІНКА МЕТОДИСТА

*Л. Лагута, головний бібліотекар
Національної парламентської бібліотеки України*

ЕКСПЕРТНО-ДІАГНОСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕКИ

ОСТАННІМ часом особливої актуальності набуло питання комплексних перевірок роботи сільських бібліотек. Лише в другому кварталі 2012 р. на сайт «Бібліотечному фахівцю» НПБУ надійшло понад 50 заявок на отримання типової форми проведення фронтальної перевірки діяльності бібліотеки-філії та ЦБС.

За часів СРСР фронтальні чи комплексні перевірки були однією зі складових роботи методичних служб регіональних центрів, на які покладалась адміністративно-контролюючі функції. Проте життя змінилось, і нині бібліотеки потребують не перевірки (на це є відповідні органи та служби), а змістовної консультації, практичної допомоги. Це відбилося й на термінології: замість поняття «перевірка» дедалі частіше почали використовувати термін «вивчення», а згодом – «експертно-діагностичний аналіз». Саме індивідуальний аналіз як засіб пізнання предметів і явищ навколишнього середовища, заснований на розчленуванні цілого на складові частини, дає можливість вивчити діяльність конкретної бібліотеки в усьому різноманітті зв'язків та залежностей і спрогнозувати її майбутнє (передумови розвитку та дії щодо попередження занепаду).

Сьогодні є необхідність у проведенні саме експертно-діагностичного аналізу діяльності бібліотек з урахуванням їх особливостей, наявності яких передбачена ст. 20 Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу»: «Бібліотеки в порядку, передбаченому їх статутами (положеннями), мають право самостійно: визначати зміст, напрями та форми своєї діяльності».

Необхідність такого аналізу особливо гостро постала перед сільськими бібліотеками, які першими відчули залежність свого існування від влади та думки громади про їх діяльність. Наразі від бібліотек очікують надання сучасних інформаційних, соціально-правових, освітніх, просвітницьких, дозвіллевих послуг – залежно від потреб місцевої спільноти. Водночас внутрішня діяльність цих закладів має ґрунтуватися на суворому дотриманні бібліотечних стандартів, технологічних вимог, інструкцій та методичних рекомендацій.

У запропонованих нижче матеріалах щодо здійснення такого аналізу акцент зроблено на моніторингу кількісних і якісних показників роботи бібліотеки, які повинні достовірно відображати ресурси закладу та їх використання. Показники мають бути підтверджені відповідними обліковими документами, на основі яких заповнюється форма бібліотечної статистичної звітності № 6-НК.

Параметри оцінювання показників роботи повинні охоплювати:

- вивчення потреб користувачів;
- бібліотечний фонд (БФ), його видовий склад;
- форми розкриття фонду;
- використання;
- заходи щодо збереження фонду;
- стан довідково-бібліографічного апарату (каталоги, СКС);
- інформаційно-довідкові послуги;
- соціокультурну діяльність;
- умови праці в бібліотеці.